

statt-időszak településéhez és a hozzá tartozó temetőjéhez köthető. A lelőhely legnagyobb jelentősége, hogy az 50. objektumban – annak 2 m mélyen elhelyezkedő oldalsó kis aknaszerű kiképzésében – in situ előkerült egy vaskori, bronzékszerekből, szűrőtölcsérből és ötvöstárgyakból álló bronzkincs, mely unikumnak számít a Dunántúlon.

Munkatársak: Hekli Hajnalka, Isztin Gyula, Kőszegi Ádám, Vágusz Milán régésztechnikusok.

NAGY MARCELLA

207. Isaszeg, Öreghegy, János utca.

(KÖH: 79327)

(Pest megye) Ő, Sza?

A várostól DNy-ra, a Rákos-patak K-i partja melletti domboldalon kiépült hétvégi házas, üdülőtelkes részen, a 4645/3 hrsz-ú telken a tulajdonos pinceásás közben embercsontokra bukkant, a koponyát és a vázcsontok egy részét kiszedte. 2010. július 27-én elvégzett leletmentésünk során már csak a váz megmaradt, alsó részét tudtuk feltárni: néhány megbolygatott bordát és a nyújtott helyzetű lábsontokat. A DK-ÉNy-i tájolású váz 134–136 cm mélyen a humusz alatti barna homokban feküdt, sírfolt nagyon bizonytalanul rajzolódott ki körülötte. Mellékletek: a bal alsó lábszár mellett szegeccsel átütött kicsi vaslemezke; a jobb alsó lábszár mellett korrodálódott vastárgy, amely a kiemeléskor szétesett; a lábfejeknél korrodálódott, 0,8 cm széles, 6, 5 cm hosszú, mindkét végén behajló vaspánt 2 szegeccsel. A vastárgyak alapján a sír talán szarmata.

A csontváz feletti földből 100–122 cm mélységből 2 db szilánk és néhány cserép került elő: szürke, korongolt, ill. kézzel formált szarmata töredékek, valamint egy őskori vagy kézzel formált szarmata oldal.

KŐVÁRI KLÁRA

208. Jánoshalma, Faddi-dűlő, Kabai-tanya II.

(KÖH 69433)

(Bács-Kiskun megye) Sza?, Ú

A HT-128 jelű lelőhely Jánoshalma belterületétől K-re, a HT-127 és a HT-33 lelőhelyek között, egy markáns dombháton található. A Magyar–Horvát gázvezeték kivitelezési munkálatai során egy kisebb települési egység került elő 80 m hosszan, 6 folttal. A feltárási munkálatokat 2010. március 18-án végeztük el, 226 m²-en. A felső humuszréteg eltávolítását követően a viszonylag egyenletes felületen tisztán látszódtak a beásások foltjai, melyeket kézi erővel nyestünk át. Az érintett szakaszon 1 épület, 2 gödör és 3 árok részlete esett a nyomvonalba. Datáló leletanyagot egyik sem tartalmazott, de a betöltésük alapján kettő újkori beásás lehetett. A lelőhely közvetlen környezetében egy terra sigillata került elő a felszínen, így valószínű, hogy az objektumok másik része egy szarmata település kis részletéhez tartozhatott.

A leletanyag az elsődleges feldolgozást követően a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatárs: Pál Róbert.

Sz. WILHELM GÁBOR

209. Jánoshalma, Farkas-tanya

(KÖH 73223)

(Bács-Kiskun megye) A, Á

A Magyar–Horvát gázvezeték építéséhez kapcsolódó régészeti megfigyelés során előkerült HT-130 jelű lelőhely Jánoshalma községtől D-re, egy szántóként hasznosított alacsony, lankás dombháton található, a tranzitvezeték 82+000–82+300 km-szelvényei között. Az érintett szakaszon 2010. március 25. és április 30. között végeztünk feltárást. A földgázvezeték a lelőhely közepén haladt keresztül, 5 m szélességben és 300 m hosszan. A lehumuszolt 1670 m²-ből 1388 m² bizonyult régészeti szempontból pozitívnak. Az érintett szakaszon egy késő avar és egy Árpád-kori telep részleteire bukkantunk. Feltártunk 2 kutat, 4 avar kori ház részletét, közülük az egyiket külső kemencével, valamint több É–D irányú árkot és néhány közepes méretű gödröt. Az objektumokból kevés kézzel formált és korongolt kerámiatöredék, valamint állatcsont került elő.

Az elsődleges feldolgozás után a leletek a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerülnek végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Kulcsár Zoltán, Kulcsár Zoltánné, Frank Tamás technikusok.

HARGITAI ANDRÁS

210. Jánoshalma, Hergyevicza

(Bács-Kiskun megye) Sza, Á

2010 márciusában a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat megelőző feltárást végzett a Magyar–Horvát gázvezeték építésével érintett régészeti lelőhelyeken.

Madarász-tanyától ÉK-re (HT-38 lh., KÖH 69443): Március 25–29. között kutattunk a lelőhelyen, mely Jánoshalma belterületétől DNy-ra, a Madarász-tanyától 250 m-re ÉK-re, szántóföldi környezetben található. A most kutatott területtől K-re 2009 őszén már végeztünk ásatást, akkor 1303 m²-en egy Árpád-kori település részlete került elő. A kivitelezési munkák során beigazolódott, hogy az erősen szórt szerkezetű lelőhely a földút Ny-i oldalára is áthúzódik. Az objektumok a korábbi szelvényünktől közel 50 m-re Ny-ra bukkantak elő.

2010-ben a lehumuszolt 466 m²-ből 419 m² volt régészeti objektumokkal fedett. A nyomvonal 83+550–83+660 km-szelvényei között, a 40–80 cm vastag humusztakaró alatt, a sárga agyagos, állatjáratokkal erősen bolygatott altalajon mindössze 18 jelenséget találtunk, melyekhez 16 objektumot rendeltünk. Jelentkezési szintjük több esetben a mai szántott rész alatt már érzékelhető volt. A dokumentált jelenségek döntő

többsége árok volt, melyek közül 14 kerek, ill. négyzetes teret határoló sekély, trapéz vagy íves átmetszetű árok részletnek bizonyult. Ezek között több esetben egy nagyobb kerítőárok kisebb szakaszait véltük felfedezni. A szelvény középső harmadában egy 2,5 m széles kerítőárok egy-egy részlete képviselte a feltárás legnagyobb és egyben legmélyebb objektumát. A kerítőárok által egykoron határolt belső, feltehetően szögletes tér középpontja a szelvénytől, azaz a nyomvonalától DK-re terült el. E nagyobb árok részletek által határolt köztes területen került elő az ásatás két sekélyebb, tálszerűen az agyagos altalajba mélyedő gödre. Az 5 m széles és 95 m hosszú szelvény területéről származó kisszámú, de annál jellegzetesebb leletanyag a már korábban megismert késő Árpád-kori jelenlétet igazolta. Összesen 5 objektumból került elő kerámia, szinte kizárólagosak az apró kavicsal soványított cserépbogrács-töredékek, köztük is a síkozott peremű 12–13. századi típusok. Állatcsontmaradvány 5, órlőkőtöredék 2 objektumból látott napvilágot, fémanyag nem jelentkezett.

Az objektumok szóródása alapján levonható tanulság az, hogy a most feltárt lelőhelyrész a 2009 őszén kutatott lelőhely integráns részét képezi.

Mátételkei-Kígyós-csatornától K-re (HT-40 lh., KÖH 69455): 2010. március 29. és április 1. között kutattunk a lelőhelyen. 2009 őszén a lelőhely egy részén 92 objektumot tártunk fel, melyek egy késő avar telephez, valamint egy szarmata temetőhöz tartoztak. A szántóföldi művelés alatt álló terület enyhén lejtett DNy-felé, a Mátételkei-Kígyós-csatorna irányába, a sírok előkerülési helyén pedig enyhe magaslatot figyelhettünk meg. Ez különösen 2010-ben volt látványos, amikor a környéket teljesen felszántották. A lelőhely ÉK-i végén egy domb található, közvetlenül a dűlőút K-i oldala mellett. A domb ÉK-i lejtőjén, valamint magán a dombháton, a nyomvonal 84+950–85+050 km-pontjai között a homokos altalajon egy árok és egy sírszerű beásás folytja került elő. Az 50, helyenként azonban a 100 cm vastagságot is elérő humusztakaró alatt homokos, a mélyebb területeken agyagos altalajon összesen 14 stratigráfiai egységet figyeltünk meg, melyekhez 12 objektumot rendeltünk.

A 92 m hosszú, 5–6 m széles szelvényben mindössze 3 szarmata sír, egy hosszú árok több részlete, valamint 6 ismeretlen korú kisebb beásás került napvilágra. A sírok közül az egyikben egy nő részben feldúlt csontvázat találtunk meg. Jól kivehető volt a rablógödör, amely a váz felső részét bolygatta meg, épen hagyva a lábészteket. A DNy–ÉK-i tájolású sírban másodlagos helyzetben pár ékszer leltünk, melyek közül egy nyitott bronzkarika fülbevaló, valamint egy karperectöredék emelhető ki. Az elhunyt bal kezéhez elhelyezett orsógomb érintetlenül, egy gömbös hasú, vörös színű edénynek a töredékei a sír aljában szétszórva kerültek napvilágra. Megfigyelhető volt, hogy a tárgyat a halotti tor után összetörve helyezték a sírba. Az edény több töredéke viszont a sír feldúlt részéből került elő a betöltésből, a kiforgatott csontok közül, egy töredéket pedig a dombot

keresztül szelző, a szelvényben hosszában futó árok sír melletti szakaszában találtunk meg. Az árok átlagosan 50 cm széles volt, mélysége helyenként elérte az 1 m-t. A kerámia árokban való felbukkanása arra utal, hogy az a korabeli sírrablók tevékenysége idején nyitva állt, sőt az sem kizárt, hogy azt éppen ők maguk ásták a sírok után kutatva. Erre utalhat, hogy egy másik, a dombhát ÉK-i peremén előkerült sírt is megbolygatott. Bár az árok eredetére és funkciójára nézve döntő érv nem áll a rendelkezésünkre, az bizonyos, hogy az említett női sírtól 2 m-re ÉK-re egy szarmata férfi rabolatlan sírja feküdt. Az elhunyt bal kulcscsontján vasfibula, a medencéjén keresztben vaskés és vascsat maradványa került elő, bal hüvelykujján egy vashuzalt, feltehetően gyűrűt találtunk. Az árok kapcsán említett ismeretlen, feltehetően szintén szarmata kori sírből csak egy kiforgatott koponya és hosszúcsontok töredékei kerültek elő egy halomban. Míg a két korábbi sír 50–60 cm mély volt, addig az utóbbi sír mélysége alig érte el a 20 cm-t a nyesett szinttől számítva. A csontok mellett itt csupán egy vastárgy töredéke került elő. A dombháton többszöri nyesés után, valamint egy K–Ny-i irányú, 1 m széles és 10 m hosszú, 35–40 cm mély kutatószonda megnyitása után sem bukkantunk újabb sírfoltokra. A dombháton, a sírokon, valamint a már említett – a dombhát gerincén elkopó – árkon kívül csupán néhány sekély és bizonytalan eredetű, leletanyag nélküli beásás került elő. Az árok vonala a szelvény ÉK-i végéig követhető volt, ahol azonban már csak recens beásásokat találtunk, amelyekből tetőcserép került elő. Ezek egyike vágta az árkot, további támpontot adva az árok lehetséges korára nézve. A korábban feltárt szelvény és a most kutatott szelvény között 35–40 m leletmentes terület húzódott. A kutatásunk eredményeképpen sikerült tisztázni a lelőhelyszakasz nyomvonalba eső teljes hosszanti kiterjedését.

A leletanyag az elsődleges feldolgozás után a Bács-Kiskun Megyei Önkormányzat Múzeumi Szervezeténél kerül végleges elhelyezésre.

Munkatársak: Nagy Norbert, Takács Gábor, Tarjányi László régésztechnikusok.

PÓPITY DÁNIEL

211. Jánoshalma határa

(Bács-Kiskun megye) B, A, Á, Ú

2010 tavaszán a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat megelőző régészeti feltárásokat végzett a Magyar-Horvát gázvezeték földmunkáival érintett régészeti lelőhelyeken.

Hergyevicza, Madarász-tanyától ÉNy-ra (HT-39 lh., KÖH 69451): A lelőhely Jánoshalma belterületétől DNy-ra, a nagy kiterjedésű Hergyevicza-dűlő É-i felében, több ÉNy–DK-i irányú magaslaton helyezkedik el. A lelőhely NyDNy-i részén egy markáns ÉNy–DK irányú homokdomb húzódik. A kivitelezés régészeti megfigyelése során a 84+000–84+350 km-szelvények